HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

רב אשי אמר. מתני' בכל דרכים שבעולם מיירי הן ישרים הן עקלתון ולא משום גזירה אלא משום דכולהו הוו עקלתון דכל דרך שנותנין מגד אחד שלא היה שם דרך תחלה יש בני אדם שנעשית להם רחוקה מן הראשונה ויש שנעשית להם קרובה יותר ולאותן העומדים בעיר מגד דרך הראשון אז נעשית להן עכשיו דרך עקלתון ואין הרשות בידו לגזול את הרבים. ובין רב אשי לרב זביד ליכא מידי אלא חילוק טעמים כעין משמעות דורשין איכא ביניייהו. ומקשי לכולהו כיון דתקנת חכמים הוא אז דין הוא דשלו לא הגיעו אם כן למה מה שנתן נתן ליומא להו כו' דמקח טעות הוא: **שבירו דרך לעלמן.** דרך שדה אחר: **מה שבירו בירו.** אע"פ שלא נטלו רשות מבעל שדה וכדמוקי לה לקמן: ומתמהינן אטו **רבים גזלנין ניהו.** שיגזלו קרקע של אחרים: **בשאבדה להן דרך באותה שדה.** דמ"מ אורחא הוא להו גבייה ויפה כח רבים מכח יחיד שהיחיד שאבדה לו דרך בשדה חבירו לא יכורו מעצמו אלא אז בבית דין אז ברשותו של בעל השדה אבל רבים כבית דין דמו דמאן מינייהו מזמין להאי לבי דינא. וכ"ש מתניתין דהוא עצמו נתן להם ומיהו שלו לא הגיעו דקנסינן ליה לפי שנתן להם דרך עקלתון: **אי הכי.** דכשאבדה להם דרך מיירי רבי אליעזר: **אמאי אמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה כר' אליעזר.** והלא הדין עמו שאפילו החכמים החולקין על אדמון ואומריס יקח לו דרך אז יפרח באויר[ה] הא אוקימנא[ו] בחד דאתי מכח אריבעה אבל באותה שדה דברי הכל חייב בעל השדה ליתן לו דרך ליכנס בה לשדהו וגבי רבים דין הוא שאם בירור לעצמן יפה עשו וקשיא לרב דאמר אין הלכה אדרב דאוקמה כשאבדה: **מאן דמתני הא לא מתני הא.** רב גידל דמתני משמיה דרב כגון שאבדה לא מתני הא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה: ה"ג **ורבה בר רב הונא מתני' טעמא מאי.** כיון דאמר אין הלכה לא ס"ל לאוקומי סתם מתני' כר' אליעזר: **שהחזיקו בו רבים.** שהשוהו ותקנוהו להילוך והבעלים ידעו ושתקו אסור לקלקלו דומיא לרבים מחל. וכ"ש מתני' שנתן להם ההוא דרך בידיים הלכך מה שנתן נתן וכגון שהחזיקו: **ור"ח.** אליבא דרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה ומוקי לה כשלא אבדה להם דרך ואפ"ה קאמר ר' אליעזר מה שבירו בירו בבירור בעלמא בלא חזקה: **במאי קנו לה.** וכי בדיבור קנו לה. ומשני בהילוכא דהאי שבירו הוא ההילוך ובענין זה בירו אותם שהלכו לשם: **עד שיחזיק.** להשוות קרקע לחרישה או נעל וגדר ופרץ כל שהוא. והא דאמרינן בפ"ק דב"ק (דף ט.) אימת הוא חזקה מכי דיים אמצרי לאו בהילוך מיירי אלא בהגבהת המצר ודש הקרקע לתקן את המצר ולחזקו דהיינו נעל וגדר: **כדי שיהא נוח בו'.** דהוו להו כיורשין ולא כגזלנין ולא יהיה רשות לשטן לקטרג ולא פתחון פה ו) [לבעל] מדת הדין: **נקנה בהילוך.** דרך הנאת המעשה קונין אותו כדאמרינן בחזקת הבתים (לעיל דף נג.) הליע מצעות בנכסי הגר קנה: **כי אתו נקמיה דרבי יאחק.** לדון על עסק אדם שמתנה לחבירו למכור שביל של כרמים. ור"ח פירש דבמי שאבדה לו דרך שדהו מיירי: **הכו ליה.** שביל רחב כי היכי דלרי טונא דזמורות על כתפו והדר מילך ומילך ולא יגעו הזמורות במחיצות השביל: **ולא אמרן אלא דמסיימי מחיצתא.** שיש שם לשביל גדר מזה וגדר מזה אז צריך להרחיב את הדרך ולמשוך כתלים לאחוריהם כדי שלא יזיקוהו הכתלים להפיל המשוי מעל כתפו: **אבל לא מסיימי מחיצתא.** לא יתן לו אלא מדרך כף רגליו ויזרע המוכר או יטע כרם מיכן ומיכן דאין כאן דבר המזיק לו כשיטעון משוי על כתפו. ואית דגרס ולא אמרן אלא דלא מסיימי מחיצות הלכך י"ל שמכר לו כל צרכו אבל היכא דמסיימי מחיצתא הדבר ידוע שלא מכר לו אלא שביל זה כמות שהוא ולא נהירא דאם שביל סתם זצין ליה למה לא יתן לו כל צרכו: **כרעא.** רגל: **כדי שיעבור חמור בו.** שני גמדין ומחצה יהו כדלקמן: ה"ג **דייני גולה אמרי.** והיינו שמואל וקרנא בפ"ק דסנהדרין (דף יח: ע"ש) והלכך לא גרסי' תניא דאמורא' ניהו. אי נמי ה"ג תנו דייני גולה שוגים ברייתא ובפ' בית כור (לקמן דף קז:) גרסינן נמי הכי: **גמדין.** אמות קטנות מפרקים[ה] עד אצבעותיו. ויש אומרים אמות שליטות דקרא כתיב גמד ארכה (שופטים ג): **חד שיעורא הוא.** ובשניהם אמר רב הונא הלכה לאשמועינן דחד שיעורא הוא: **דרך היחיד.** ליכן אדם אחד לשדה שלו: **דרך מעיר לעיר.** שהדרך מיוחדת לשתי עיירות הללו ואין אנשי עיירות אחרות נכנסין לשם: **שמונה אמות.** שאם יפגעו שתי עגלות זו בזו שלא יתעכבו זו בזו: דרך

בגון שאבדה להן דרך באותה שדה. פירש רבינו שמואל וכ"ש מתני' שמדעתו נתן להם ובתר הכי דקאמר לרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה טעמא מאי פירש דפשיטא דלא מוקי מתני' אליבא דרבי אליעזר ודלא כהלכתא וכמאן מוקי לה וקשה לר"י דברים המניח (ב"ק דף כח.) לא מייתי מילתיה דרב גידל ולא מילתיה דרבה בר רב הונא ומפרש טעמא דמתני' דהכא משום רב יהודה משמע דלכ"ע הוי טעמא דמתניתין הכי[א] ועוד קשה לרשב"א דאי ניחא ליה אליבא דרב גידל טעמא דמתניתין משום דדמיא מתני' לאבדה לרבה בר רב הונא נמי לא תיבעי דמודה הוא באבדה דמה שבירו בירו[ב] ומה שפי' דמתני' הוא כל שכן אין נראה דבמתניתין יש להן ממה נפשך דרך שלא כדין אבל באבדה ממה נפשך אית להו דרכא גביה מדע דפריך אי הכי אמאי אמר רבה אין הלכה כר"א אלא דבאבדה פשיטא ליה דיש להן דרך ועיל פריך אמתניתין ולימא להו שקולו דידכו והבו דידי ונראה לר"י דמעיקרא מסיק דמתני' כרבי אליעזר ולבסוף כי משני כשאבדה לא אתיא מתני' כר' אליעזר[ג] וכן יש בהגיזקין (גיטין דף נא. וסס) בשמעתא דשני כיסין קשורין מלאת לי ולא גרס לקמן ולרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה כו' דלכ"ע צריך לפרושי טעמא דמתני' כדרב יהודה ועוד י"ל הא מני ר' אליעזר כדמסיק רבי אליעזר אייר כשאבדה ומתני' דמיא לאבדה כדמפרש טעמא בתר הכי ורבנן דפליגי אדר' אליעזר באבדה ואמרי דאין מועיל בירורים כלום ה"נ פליגי אמתניתין דלא אמרי' מה שנתן נתן ולרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה כר' אליעזר דאמר מה שבירו בירו בחנם אע"פ שלא אבדה להן דרך דאי הוה שמיע ליה לרב ברונא דר' אליעזר סבר מה שבירו שאבדה להן דרך בתוך שדהו לא הוה אמר אין הלכה כר' אליעזר: ומקשי' דטעמא מאי. כלומר הואיל דס"ל לרב ברונא להיכא שבירו להן רבים דרך מה שבירו בירו[ג] כגון שאבדה להן דרך באותה שדה אמאי מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. והוא הדין נמי שאיל תלמודא אליבא דרב גידל דמתרץ למתני' אליבא דר' אליעזר מה טעם מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. ומשני משום דרב יהודה וכו' והואיל שהחזיקו באותו דרך בשדה אסור לקלקלו ואותו שנתן נתן משום שבירו הן: ואליבא דר' אליעזר דמתרצא מתני' אליביה רבים במאי קנו לה. דהאי דרך שנתן זה והלא לא החזיקו בה: קנה מקום הילוכו. בלא שטר וכסף וחזקה ובלא פרצת וגדירת [גדר] ונעילת [הפתח]. דברי ר' אליעזר. וחכ"א אין הילוך מועיל כלום. עד שפרץ וגדר ונעל כל שהוא: כדי שתהא נוחה ליכבש. לפני יהושע: כי אתו לקמיה דר' יצחק. המוכר והלוקח שביל לחבירו: אמר להו

רבי אליעזר אומר דרך באותה שדה. אם אבדה לו דרך בשדה חבירו אינו יכול לבקש דרך אחר אלא בשדה שאבדה לו דרך. ומפרש רבינו שמואל דמתני' דהכא משום רב יהודה דמשמע דלכ"ע הוי טעמא דמתניתין הכי[א] ועוד קשה לרשב"א דאי ניחא ליה אליבא דרב גידל טעמא דמתניתין משום דדמיא מתני' לאבדה לרבה בר רב הונא נמי לא תיבעי דמודה הוא באבדה דמה שבירו בירו[ב] ומה שפי' דמתני' הוא כל שכן אין נראה דבמתניתין יש להן ממה נפשך דרך שלא כדין אבל באבדה ממה נפשך אית להו דרכא גביה מדע דפריך אי הכי אמאי אמר רבה אין הלכה כר"א אלא דבאבדה פשיטא ליה דיש להן דרך ועיל פריך אמתניתין ולימא להו שקולו דידכו והבו דידי ונראה לר"י דמעיקרא מסיק דמתני' כרבי אליעזר ולבסוף כי משני כשאבדה לא אתיא מתני' כר' אליעזר[ג] וכן יש בהגיזקין (גיטין דף נא. וסס) בשמעתא דשני כיסין קשורין מלאת לי ולא גרס לקמן ולרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה כו' דלכ"ע צריך לפרושי טעמא דמתני' כדרב יהודה ועוד י"ל הא מני ר' אליעזר כדמסיק רבי אליעזר אייר כשאבדה ומתני' דמיא לאבדה כדמפרש טעמא בתר הכי ורבנן דפליגי אדר' אליעזר באבדה ואמרי דאין מועיל בירורים כלום ה"נ פליגי אמתניתין דלא אמרי' מה שנתן נתן ולרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה כר' אליעזר דאמר מה שבירו בירו בחנם אע"פ שלא אבדה להן דרך דאי הוה שמיע ליה לרב ברונא דר' אליעזר סבר מה שבירו שאבדה להן דרך בתוך שדהו לא הוה אמר אין הלכה כר' אליעזר: ומקשי' דטעמא מאי. כלומר הואיל דס"ל לרב ברונא להיכא שבירו להן רבים דרך מה שבירו בירו[ג] כגון שאבדה להן דרך באותה שדה אמאי מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. והוא הדין נמי שאיל תלמודא אליבא דרב גידל דמתרץ למתני' אליבא דר' אליעזר מה טעם מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. ומשני משום דרב יהודה וכו' והואיל שהחזיקו באותו דרך בשדה אסור לקלקלו ואותו שנתן נתן משום שבירו הן: ואליבא דר' אליעזר דמתרצא מתני' אליביה רבים במאי קנו לה. דהאי דרך שנתן זה והלא לא החזיקו בה: קנה מקום הילוכו. בלא שטר וכסף וחזקה ובלא פרצת וגדירת [גדר] ונעילת [הפתח]. דברי ר' אליעזר. וחכ"א אין הילוך מועיל כלום. עד שפרץ וגדר ונעל כל שהוא: כדי שתהא נוחה ליכבש. לפני יהושע: כי אתו לקמיה דר' יצחק. המוכר והלוקח שביל לחבירו: אמר להו

רב אשי אמר. מתני' בכל דרכים שבעולם מיירי הן ישרים הן עקלתון ולא משום גזירה אלא משום דכולהו הוו עקלתון דכל דרך שנותנין מגד אחד שלא היה שם דרך תחלה יש בני אדם שנעשית להם רחוקה מן הראשונה ויש שנעשית להם קרובה יותר ולאותן העומדים בעיר מגד דרך הראשון אז נעשית להן עכשיו דרך עקלתון ואין הרשות בידו לגזול את הרבים. ובין רב אשי לרב זביד ליכא מידי אלא חילוק טעמים כעין משמעות דורשין איכא ביניייהו. ומקשי לכולהו כיון דתקנת חכמים הוא אז דין הוא דשלו לא הגיעו אם כן למה מה שנתן נתן ליומא להו כו' דמקח טעות הוא: **שבירו דרך לעלמן.** דרך שדה אחר: **מה שבירו בירו.** אע"פ שלא נטלו רשות מבעל שדה וכדמוקי לה לקמן: ומתמהינן אטו **רבים גזלנין ניהו.** שיגזלו קרקע של אחרים: **בשאבדה להן דרך באותה שדה.** דמ"מ אורחא הוא להו גבייה ויפה כח רבים מכח יחיד שהיחיד שאבדה לו דרך בשדה חבירו לא יכורו מעצמו אלא אז בבית דין אז ברשותו של בעל השדה אבל רבים כבית דין דמו דמאן מינייהו מזמין להאי לבי דינא. וכ"ש מתניתין דהוא עצמו נתן להם ומיהו שלו לא הגיעו דקנסינן ליה לפי שנתן להם דרך עקלתון: **אי הכי.** דכשאבדה להם דרך מיירי רבי אליעזר: **אמאי אמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה כר' אליעזר.** והלא הדין עמו שאפילו החכמים החולקין על אדמון ואומריס יקח לו דרך אז יפרח באויר[ה] הא אוקימנא[ו] בחד דאתי מכח אריבעה אבל באותה שדה דברי הכל חייב בעל השדה ליתן לו דרך ליכנס בה לשדהו וגבי רבים דין הוא שאם בירו לעצמן יפה עשו וקשיא לרב דאמר אין הלכה אדרב דאוקמה כשאבדה: **מאן דמתני הא לא מתני הא.** רב גידל דמתני משמיה דרב כגון שאבדה לא מתני הא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב אין הלכה: ה"ג **ורבה בר רב הונא מתני' טעמא מאי.** כיון דאמר אין הלכה לא ס"ל לאוקומי סתם מתני' כר' אליעזר: **שהחזיקו בו רבים.** שהשוהו ותקנוהו להילוך והבעלים ידעו ושתקו אסור לקלקלו דומיא לרבים מחל. וכ"ש מתני' שנתן להם ההוא דרך בידיים הלכך מה שנתן נתן וכגון שהחזיקו: **ור"ח.** אליבא דרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה ומוקי לה כשלא אבדה להם דרך ואפ"ה קאמר ר' אליעזר מה שבירו בירו בבירור בעלמא בלא חזקה: **במאי קנו לה.** וכי בדיבור קנו לה. ומשני בהילוכא דהאי שבירו הוא ההילוך ובענין זה בירו אותם שהלכו לשם: **עד שיחזיק.** להשוות קרקע לחרישה או נעל וגדר ופרץ כל שהוא. והא דאמרינן בפ"ק דב"ק (דף ט.) אימת הוא חזקה מכי דיים אמצרי לאו בהילוך מיירי אלא בהגבהת המצר ודש הקרקע לתקן את המצר ולחזקו דהיינו נעל וגדר: **כדי שיהא נוח בו'.** דהוו להו כיורשין ולא כגזלנין ולא יהיה רשות לשטן לקטרג ולא פתחון פה ו) [לבעל] מדת הדין: **נקנה בהילוך.** דרך הנאת המעשה קונין אותו כדאמרינן בחזקת הבתים (לעיל דף נג.) הליע מצעות בנכסי הגר קנה: **כי אתו נקמיה דרבי יאחק.** לדון על עסק אדם שמתנה לחבירו למכור שביל של כרמים. ור"ח פירש דבמי שאבדה לו דרך שדהו מיירי: **הכו ליה.** שביל רחב כי היכי דלרי טונא דזמורות על כתפו והדר מילך ומילך ולא יגעו הזמורות במחיצות השביל: **ולא אמרן אלא דמסיימי מחיצתא.** שיש שם לשביל גדר מזה וגדר מזה אז צריך להרחיב את הדרך ולמשוך כתלים לאחוריהם כדי שלא יזיקוהו הכתלים להפיל המשוי מעל כתפו: **אבל לא מסיימי מחיצתא.** לא יתן לו אלא מדרך כף רגליו ויזרע המוכר או יטע כרם מיכן ומיכן דאין כאן דבר המזיק לו כשיטעון משוי על כתפו. ואית דגרס ולא אמרן אלא דלא מסיימי מחיצות הלכך י"ל שמכר לו כל צרכו אבל היכא דמסיימי מחיצתא הדבר ידוע שלא מכר לו אלא שביל זה כמות שהוא ולא נהירא דאם שביל סתם זצין ליה למה לא יתן לו כל צרכו: **כרעא.** רגל: **כדי שיעבור חמור בו.** שני גמדין ומחצה יהו כדלקמן: ה"ג **דייני גולה אמרי.** והיינו שמואל וקרנא בפ"ק דסנהדרין (דף יח: ע"ש) והלכך לא גרסי' תניא דאמורא' ניהו. אי נמי ה"ג תנו דייני גולה שוגים ברייתא ובפ' בית כור (לקמן דף קז:) גרסינן נמי הכי: **גמדין.** אמות קטנות מפרקים[ה] עד אצבעותיו. ויש אומרים אמות שליטות דקרא כתיב גמד ארכה (שופטים ג): **חד שיעורא הוא.** ובשניהם אמר רב הונא הלכה לאשמועינן דחד שיעורא הוא: **דרך היחיד.** ליכן אדם אחד לשדה שלו: **דרך מעיר לעיר.** שהדרך מיוחדת לשתי עיירות הללו ואין אנשי עיירות אחרות נכנסין לשם: **שמונה אמות.** שאם יפגעו שתי עגלות זו בזו שלא יתעכבו זו בזו: דרך

בגון שאבדה להן דרך באותה שדה. פירש רבינו שמואל וכ"ש מתני' שמדעתו נתן להם ובתר הכי דקאמר לרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה טעמא מאי פירש דפשיטא דלא מוקי מתני' אליבא דרבי אליעזר ודלא כהלכתא וכמאן מוקי לה וקשה לר"י דברים המניח (ב"ק דף כח.) לא מייתי מילתיה דרב גידל ולא מילתיה דרבה בר רב הונא ומפרש טעמא דמתני' דהכא משום רב יהודה דמשמע דלכ"ע הוי טעמא דמתניתין הכי[א] ועוד קשה לרשב"א דאי ניחא ליה אליבא דרב גידל טעמא דמתניתין משום דדמיא מתני' לאבדה לרבה בר רב הונא נמי לא תיבעי דמודה הוא באבדה דמה שבירו בירו[ב] ומה שפי' דמתני' הוא כל שכן אין נראה דבמתניתין יש להן ממה נפשך דרך שלא כדין אבל באבדה ממה נפשך אית להו דרכא גביה מדע דפריך אי הכי אמאי אמר רבה אין הלכה כר"א אלא דבאבדה פשיטא ליה דיש להן דרך ועיל פריך אמתניתין ולימא להו שקולו דידכו והבו דידי ונראה לר"י דמעיקרא מסיק דמתני' כרבי אליעזר ולבסוף כי משני כשאבדה לא אתיא מתני' כר' אליעזר[ג] וכן יש בהגיזקין (גיטין דף נא. וסס) בשמעתא דשני כיסין קשורין מלאת לי ולא גרס לקמן ולרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה כו' דלכ"ע צריך לפרושי טעמא דמתני' כדרב יהודה ועוד י"ל הא מני ר' אליעזר כדמסיק רבי אליעזר אייר כשאבדה ומתני' דמיא לאבדה כדמפרש טעמא בתר הכי ורבנן דפליגי אדר' אליעזר באבדה ואמרי דאין מועיל בירורים כלום ה"נ פליגי אמתניתין דלא אמרי' מה שנתן נתן ולרבה בר רב הונא דאמר אין הלכה כר' אליעזר דאמר מה שבירו בירו בחנם אע"פ שלא אבדה להן דרך דאי הוה שמיע ליה לרב ברונא דר' אליעזר סבר מה שבירו שאבדה להן דרך בתוך שדהו לא הוה אמר אין הלכה כר' אליעזר: ומקשי' דטעמא מאי. כלומר הואיל דס"ל לרב ברונא להיכא שבירו להן רבים דרך מה שבירו בירו[ג] כגון שאבדה להן דרך באותה שדה אמאי מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. והוא הדין נמי שאיל תלמודא אליבא דרב גידל דמתרץ למתני' אליבא דר' אליעזר מה טעם מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו. ומשני משום דרב יהודה וכו' והואיל שהחזיקו באותו דרך בשדה אסור לקלקלו ואותו שנתן נתן משום שבירו הן: ואליבא דר' אליעזר דמתרצא מתני' אליביה רבים במאי קנו לה. דהאי דרך שנתן זה והלא לא החזיקו בה: קנה מקום הילוכו. בלא שטר וכסף וחזקה ובלא פרצת וגדירת [גדר] ונעילת [הפתח]. דברי ר' אליעזר. וחכ"א אין הילוך מועיל כלום. עד שפרץ וגדר ונעל כל שהוא: כדי שתהא נוחה ליכבש. לפני יהושע: כי אתו לקמיה דר' יצחק. המוכר והלוקח שביל לחבירו: אמר להו

בשביל של כרמים. נראה דדוקא בשביל של כרמים שאינו עשוי כלל אלא להילוך[ד] אבל שאר דרך עשוי קצת להשתמש בו לזרע אמר: **ולא אמרן אלא אי לא מסיימי מחיצתא אבל מסיימי בו'.** ולא שיהו מחיצות גבוהות דא"כ היכי דרי טונא אלא מחיצות נמוכות טפח או טפחיים להיכר השביל הלכך כשמכר לו השביל בשדהו לא יתן לו אלא כמו שהוא עשוי אפי' לא יהא לו אלא כדשקיל כרעא ומנח כרעא וזה דאמר לרבינו שמואל שאינה נראית לו גירסא זו לפי שהיה סבור דהנך מחיצות גבוהות הרבה: והכוכין

זילו הבו ליה כי היכי דדרי טונא דשבישתא והדר. כלומר למהלך בשביל של כרמים יתנו לו כשיעור שיכול אדם לילך בו עם משאו של זמורות ויכול לחזור בשביל של כרמים בריוח דקנהו בהילוכתו: ולא אמרן. דליתן לה הכי: אלא משום דלא מסיימי מחיצתא. של שביל שאין שם גדר מיכן ומיכן. אבל מסיימי מחיצתא אפילו יה' השביל צר כל כך כי היכי דשקיל כרעא ומנח כרעא לא יהבי' ליה טפי אלא כמה דאיתיה: **פ"ם** שני גמדין ומחצה. שתי אמות ומחצה: דרך מעיר לעיר שמונה אמות. כדי שיהא ריוח לשתי עגלות שפוגעות זו בזו:

ה) נראה לס"ל נתן ושלו לא הגיעו ולא מלי כו'. ג) פי' רבינו בזה הוא כפי' תוס' בד"ה כגון בתי' הנני ועוד י"ל וכו' ודו"ק.

עח א ב מיי' פ"ל מהל' ממיכה הל' יג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קנב סעיף ז:

עט ג ד מיי' שם הל' יד וסמג שם טוש"ע שם וכנ' שנייה שבניה הרשב"ם: **פ** ה ו ז מיי' פכ"ל מהל' ממיכה הלכה ט סמג עשין שם טוש"ע ח"מ סי' ריז סעיף ד:

תורה אור השלם

1 קום התהלך בְּאֶרֶץ לְאָרְכָּהּ וּלְרָחְבָּהּ כִּי לְךָ אֶתְּנֶנָּה: בראשית יג יז

גליון הש"ם

גמרא מ"ש דר' אליעזר. עי' בפרשת דרכים דף מאתמיס דרוש ח':

הגהות הב"ח

(**א**) **גמרא** משום דרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מגר שהחזיקו:

מוסף רש"י

קרובה לזה. לעיירות היושבות סמוך לאותו לד, ורחוקה לזה. לאותן הסמוכין לגד האמר שיהו ליכין להקיף כל סביבות השדה, וכשהיה באמצע השדה לא היו מקיפין כל כך (ב"ק כח:). **רבים שבירו דרך לעצמם.** בשדה אחת, מה שבירו בירו. ואיזו רשאי לגודלה (עדובין צד.). **שאבדה להן דרך באותה שדה.** שהיה להן דרך בו ואינו יודע אי בגשוט אי בדמיומו ובגלוי להן אומה מן הרוחות (שם). **מצר שהחזיקו בו רבים.** לעשותו להן דרך, **אסור** לקלקלו. אע"פ שהוא של יחיד (לעיל כו:).

מוסף תוספות

א. ואם איתא היכי לא מדכיר הא דר' גידל ודרבה בר ר' הונא לאשמועינן דהאי תירוצא לרבה בר ר' הונא הוא. ריטב"ש. ב. ומה לי אמרה ר' אליעזר או לא אמרה. שם. ועיין ר"ן. ג. [ד]במתניתין לא אבדה להן דרך. רמב"ן. ד. [לכן] נקנה בהילוך דרך הנאתו ואע"ג דלא עביד מעשה בגוף הקרקע וכדאמרינן בפ' חזקת. שם. ה. כיון דרויחי. שם.